



KASVU

Valo-ääni-installaatio Tampere-talossa

Tampereen ammattikorkeakoulu
viestinnän koulutusohjelman tutkintotyö
valoilmaisu
kevät 2007
Veli-Matti Hakala

OPINNÄYTETIIVISTELMÄ

Osasto Viestintä	Erikoistumisala Valosuunnittelu
Tekijä Veli-Matti Hakala	
Työn nimi Valo-ääni-installaatio Kasvu	
Lopputyön laji Mediateko	
Työn valmistumisaika 2.5.07	Sivumäärä 28
<p>Tiivistelmä</p> <p>Valo-ääni-installaatio Kasvu valtasi Tampere-talon Sorsapuistosalin 20.5. – 28.5. 2006. Esityspäivät olivat 25.5. – 27.5. 2006. Ne pitivät sisällään kahdeksan näytöstä.</p> <p>Kasvun idea oli toteuttaa vuorovaikutuksessa ääniopiskelijoiden kanssa noin 30 minuutin mittainen valon ja äänen vuoropuhelu.</p> <p>Kasvu oli tulkintamme ja kertomuksemme ihmiskunnan historiasta. Siitä, miten entisajan luonnonmukaisesta elämäntavasta on tultu kiireiseen maailmaan, jossa rakkaus ja inhimillisuus hukkuvat usein suorittamisen ja tehokkuuden keskelle. Kerroimme tarinan ilman sanoja, valojen, äänien, videoiden ja valokuvien välityksellä.</p> <p>Kasvun tekeminen paransi omaa ammattitaitoamme, sillä pääsimme käyttämään teknisesti vaativaa valo-, ääni- ja mediaserverikalustoa.</p> <p>Lopputulokseen olimme tyytyväisiä. Kasvu kasvoi teemansa mukaan jokaisella esityksellään. Annoimme yleisölle varmasti mieleenpainuvan ja tajunnan räjäyttävän kokemuksen.</p> <p>Suunnittelimme ja toteutimme Tampereen ammattikorkeakoulun viestinnän koulutusohjelmassa osana Kasvu-projektia kaksi kurssia. Uskon, että onnistuimme välittämään opiskelijoille hyödyllisiä tietoja, taitoja ja ajatuksia, jotka auttavat heitä eteenpäin omilla urillaan valosuunnittelijoina.</p>	
Aineisto	
Asiasanat	
Säilytyspaikka	
Muita tietoja	

THESIS

SUMMARY

Department Media Programme	Area of specialisation Lighting Design
Author Veli-Matti Hakala	
Title Sound & Light Installation Kasvu	
Sort of Final Thesis (Written / Project / Portfolio) Project	
Date 2.5.07	Number of pages 28
<p>Summary:</p> <p>A light & sound installation Kasvu took place at Tampere-talo Sorsapuistosali 20.5.-28.5. 2006. Show days were 25.5. - 27.5. 2006. We had eight shows running those days.</p> <p>A main idea of the installation was to carry out in interaction with sound students a 30 minutes long conversation between the light and the sound.</p> <p>Kasvu was our interpretation and story about a history of a mankind. We wanted to show how life has changed from a natural lifestyle to hasty world. Nowadays the love doesn't mean a thing anymore and the humanity has been swallowed by the hasty lifestyle.</p> <p>We told our story without any words. Instead we used the lights, sounds, videos, photographs and a dance.</p> <p>We are very satisfied with the outcome. Every show was different and better than the last one. We gave to an audience a catchy and mind blowing experience.</p> <p>As a part of the installation process we designed and carried out two courses at Tampere Polytechnic, Art and Media. I think we succeeded to give students a lot of knowledge, skills and thoughts. I hope that this information helps them in the future.</p>	
Material (e.g. audio / video tape, photographs, slides, paintings, statues...)	
Key words	
Filing	
Other information	

SISÄLLYS

Esipuhe.....	3
1 Johdanto	4
2 Miten idea installaatiosta syntyi.....	5
2.1 Installaation alkuvaiheet	6
2.2 Työryhmän kokoaminen	7
3 Tilan etsiminen installaatioon	7
3.1 Hakemuksen jättäminen Tampereen yliopiston näyttelijäntyön laitokselle.	8
3.2 Miten päädyimme Tampere-taloon	9
4 Rahoituksen hankkiminen	9
4.1 Projektikokous	11
4.2 Yhteistyökumppaneiden hankkiminen	12
4.3 Kurssin toteuttaminen koululle	14
5 Kasvun tekniset ratkaisut	15
5.1 Valo- ja äänikaluston hankkiminen	15
5.2 Videomateriaalin kerääminen	16
5.3 Valokaluston lopullinen koko	16
5.4 Valokartan piirtäminen ja valopöydän operointi	17
5.5 Tanssijoiden mukaan tuleminen	18
5.6 Rakentaminen Tampere-talossa	19
6 Valmis installaatio.....	19
6.1 Mitä Kasvu on	19
6.2 Visuaalinen ilme	24
6.3 Mitä olisin tehnyt toisin	25
7 Lähdeluettelo ja liitteet.....	27

Esipuhe

Haluan esipuheessa kiittää erityisesti tahoja jotka tekivät Kasvun mahdolliseksi. Kiittäisin ensimmäisenä Anssi Hiukkaa, jota ilman Kasvua ei olisi. Kiitoksia Timi Härköselle, joka tapahtuman tuottajana teki äärimmäisen hyvän työn. Kiitos erittäin toimivalle valo-opiskelijatiimille, joka rakensi kanssamme installaation valmiiksi ja oli esitysten aikana korvaamaton apu. Kiitos ääni-opiskelijoille, jotka pienistä ristiriidoista huolimatta suoriutuivat esityksessä erinomaisesti. Suuri kiitos myös yhteistyö kumppaneille, joita ilman installaatiota ei olisi pystytty tekemään. Johan Westille erityiskiitos mediaserverin lainaamisesta sekä sen käyttöopetuksesta valo-opiskelijoille. Kiitokset vastaaville opettajillemme Eero Pölöselle ja Petteri Rajannille. Kiitokset myös koulullemme tuesta ja mahdollisuudesta toteuttaa mielenkiintoista ja hullua missiota. Projekti oli kokonaisuutena raskas, rakas ja ikimuistoinen kokemus.

Veli-Matti Hakala

1. Johdanto

Valo-ääni-installaatio Kasvu valtasi Tampere-talon Sorsapuistosalin 20.5. – 28.5. 2006. Esityspäivät olivat 25.5. – 27.5. 2006. Ne pitivät sisällään kahdeksan näytöstä.

Kasvun idea oli toteuttaa vuorovaikutuksessa ääniopiskelijoiden kanssa noin 30 minuutin mittainen valon ja äänen vuoropuhelu.

Kasvu oli tulkintamme ja kertomuksemme ihmiskunnan historiasta. Siitä, miten entisajan luonnonmukaisesta elämäntavasta on tultu kiireiseen maailmaan, jossa rakkaus ja inhimillisyys hukkuvat usein suorittamisen ja tehokkuuden keskelle.

Kerroimme tarinan ilman sanoja, valojen, äänien, videoiden ja valokuvien välityksellä.

Kasvun tekeminen paransi omaa ammattitaitoamme, sillä pääsimme käyttämään teknisesti vaativaa valo-, ääni- ja mediaserverikalustoa.

Suunnittelimme ja toteutimme Tampereen taiteen ja viestinnän oppilaitoksessa osana Kasvu-projektia kaksi kurssia. Uskon, että onnistuimme välittämään opiskelijoille hyödyllisiä tietoja, taitoja ja ajatuksia, jotka auttavat heitä eteenpäin omilla urillaan valosuunnittelijoina.

2. Miten idea installaatiosta syntyi

Idea installaatiosta muhi Anssi Hiukan ja minun mielessäni jo opintojen alusta lähtien. Usein lähdimme koulupäivän jälkeen kahville istuskelemaan ja puhumaan viimeisellä luokalla tehtävästä suuresta valoshow´sta.

Opiskelimme neljättä vuotta koulussa ja aloimme miettiä miten voisimme toteuttaa installaation. Olimme molemmat tehneet paljon keikkahommia valo-alalla ja kokemusta alkoi olla monista erilaisista tapahtumista.

Ennen joulua alkoi tapahtua. Olimme ilmoittaneet opettajallemme Eero Pölöselle halukkuudestamme toteuttaa tämän tyyppinen tapahtuma, jos mukaan saataisiin avustajia.

Eero oli saanut entiseltä käsikirjoituksen opettajaltamme Merja Hakkaraiselta radiokuunnelman käsikirjoituksen. Sen idea oli tehdä kuunnelma ilman näyttelijöitä johonkin tilaan. Luimme Anssi Hiukan kanssa käsikirjoituksen läpi ja päätimme, että emme toteuta sitä esityksenä, vaan lähdemme rakentamaan jotain uutta. Kävi kuitenkin ilmi, että ääniopettaja Petteri Rajanti oli kiinnostunut toteuttamaan jonkinlaisen putoava ääni -kokeilun ja halusi lukea käsikirjoituksen. Annoimme Petterille käsikirjoituksen ja sanoimme, että olisimme valmiit toteuttamaan teoksen eri tavalla – ei seurata käsikirjoitusta, vaan tehdä ihan omanlainen valo-ääni- installaatio johonkin tilaan. Petteri luki käsikirjoituksen. Myös hän innostui enemmän meidän omasta valo-ääni-installatiosta. Näin sovimme Petterin kanssa ensimmäisen kokouksen Kasvuun liittyen.

2.2 Installaation alkuvaiheet

Installaation suunnittelun alussa sovimme kokouspäiväksi tiistai-iltapäivät. Ensimmäisissä kokouksissa yritimme Anssin kanssa etsiä erilaisten live-musiikkitaltointien ja visuaalisesti kauniiden elokuvien avulla erilaisia ideoita, josta saisimme mallia installaation visuaaliseen ilmeeseen. Alussa kolmannen vuosikurssin ääni-opiskelijat olivat todella kiinnostuneita ja innostuneita. Sovimme heidän kanssaan, miten alkaisimme toteuttaa visuaalista ja äänellistä maisemaa installaatioon. Sovimme suurista linjoista, esimerkiksi siitä, kuinka tila voisi olla pyöreä ja ääni voisi nousta ja laskea, jolloin siihen tarvittaisiin eri tasoissa olevia kaiuttimia. Halusimme Anssin kanssa suuria projisointipintoja, joihin tekisimme itse projisoitavan materiaalin.

Ääniopiskelijoiden kiinnostus installaatioon hiipui nopeasti, ja muutaman viikon kuluttua huomasimme Anssin kanssa käyvämmme opettaja Petteri Rajannin kanssa kolmestaan kokouksissa. Eräässä noista kokouksista aloimme heitellä vilttejä ajatuksia erilaisista miellelyhtymistä, joista saimme nimen installaatiolle. Ehdotimme Anssin kanssa vuoropuhelua. Valo ja ääni vuorottelisivat viiden minuutin mittaisissa jaksoissa yhteensä kuusi kertaa. Siitä tulisi yhteensä noin puolentunnin mittainen installaatio. Otimme kuusi eri teemaa, joista valo-opiskelijoiden oli määrä tehdä kolme ja ääniopiskelijoiden kolme sekvenssiä. Aiheina olivat muun muassa metsä, rytmi, abstrakti, kaupunki ja rakkaus. Loppujen lopuksi kirjoitimme kuitenkin itse Anssin kanssa kaikki kuusi sekvenssiä. Teemoina olivat metsä, vesi, rytmi, kiire, rakkaus, kiireettömyys ja romahtaminen. Tässä meillä oli runko, jota lähdimme toteuttamaan.

2.2 Työryhmän kokoaminen

Työryhmän kokoaminen alkoi heti samaan aikaan, kun pääsimme sopimukseen siitä mitä tulisimme tekemään. Luotimme ääniopiskelijoihin, että he saisivat varmasti jotain järkevää aikaiseksi. Tarvitsimme kuitenkin tapahtumaan tuottajan. Päätin kysyä Timi Härköstä kyseiseen tehtävään. Timi oli hyvä tuttuni ja arvelin että hän voisi olla kiinnostunut tuottamaan näin erikoislaatuisen tapahtuman. Timi suostui projektiin mukaan. Aloimme miettiä, mihin tilaan haluaisimme ja voisimme rakentaa installaation. Kysyimme myös Eero Pölöseltä, voisivatko valon ykkös- ja kakkosvuosikurssilaiset auttaa installaation rakentamisessa. Eero lupasi meille opiskelijoita, ja kaikki näytti aurinkoiselta. Tässä vaiheessa elettiin tammikuun loppupuolta 2006 ja tuntui, että hankkeemme tulisi onnistumaan.

3. Tilan etsiminen installaatioon

Aloimme Anssin kanssa hahmotella erilaisia tilaratkaisuja. Mietimme minkälaisia vaatimuksia meillä on tilalle, mitä siellä on oltava. Suurin haaste oli mahduttaa tilaan isoja projisointeja laajoille alueille. Toisin sanoen tilan pitäisi olla tarpeeksi iso sekä pinta-alaltaan että korkeudeltaan. Olimme aikaisempina vuosina tehneet Tampereen yliopiston näyttelijätyönlaitoksen kanssa yhteistyötä Teatterimontussa, joten mietimme sitä yhtenä vaihtoehtona. Toivoimme kuitenkin, että löytäisimme tilan, jonka markkina-arvo olisi parempi ja joka olisi näkyvämmällä paikalla. Tampere-talo nousi silloin esiin. Aloimme ottaa Anssin kanssa selvää, mitkä olisivat Tampere-talon kustannukset.

3.1 Hakemuksen jättäminen Tampereen yliopiston näyttelijäntyön laitokselle

Otin yhteyttä näyttelijäntyön laitokselle puhelimitse. Sovimme kirjoittavamme synopsiksen siitä, mitä installaatiossa tulisi tapahtumaan. Kirjoitimme synopsiksen valmiiksi ja soitimme heti perään, oliko se tullut perille. Nätyltä¹ vastattiin, että hakemus oli saapunut, ja se käsiteltäisiin parin viikon kuluessa. Saimme Anssin kanssa sellaisen käsityksen, että tilan saannissa ei pitäisi olla ongelmia. Kului pari viikkoa ja otimme uudestaan yhteyttä nätyyn. He vastasivat, etteivät olleet vielä päättäneet asiaa ja saisimme vastauksen seuraavalla viikolla. Päässämme alkoivat soida hälytyskellot, kun luvattua aikataulua ei ollut noudatettu. Epäilimme, että tilan saanti voisikin olla hankalaa. Päätimme alkaa katsoa vaihtoehtoisia tiloja. Loppujen lopuksi saimme nätyltä tiedon muutamaa viikkoa ennen esitystä, että olisimme saaneet Teatterimontun käyttöön, mutta silloin se oli tietysti jo myöhäistä. Olimme aika pettyneitä nätyyn suhtautumiseen. Olihan meillä ollut kuitenkin nätyyn kanssa yhteistyötä koulun puolesta aikaisemminkin. Toki nätystä pahoiteltiin tiedon viivästymistä erilaisiin kiireisiin vedoten.

¹Tampereen yliopiston näyttelijäntyön laitos

3.2 Miten päädyimme Tampere-taloon

Aloimme olla Anssin kanssa hermostuneita, kun Näтын vastaus hakemukseemme viipyi. Otimme yhteyttä Tampere-taloon. Sinne oli palkattu töihin Jussi Kamunen, joka on koulumme entinen opiskelija ja opettaja. Hän oli pitänyt meille kursseja liikkuvasta valosta. Päätimme käydä Tampere-talossa tutustumassa tiloihin. Tampere-talon Sorsapuistosali teki meihin heti vaikutuksen. Se näytti sopivan erittäin hyvin installaation näyttämöksi. Tila oli iso, avara ja haastavan mallinen. Saisimme sinne mahtumaan installaation isoimmat elementit eli 12-metrisen trussiympyrän², isoja projisointikankaita ja kaiken muun tarpeellisen. Tilasta tuli heti meille ykkös-vaihtoehto. Ottaisimme sen. Samalla päätimme unohtaa näтын Teatterimontun ja muut vaihtoehdot.

4. Rahoituksen hankkiminen

Teimme arvioita siitä, paljonko koko installaation järjestäminen tulisi kaiken kaikkiaan maksamaan. Laskimme kalusto- ja materiaalikustannukset yhteen. Summa oli todella huomattava. Päädyimme siihen, että meidän täytyy saada projektiin tuottaja. Yhteistuumin päädyimme Timi Härköseen, joka oli mielestämme tehtävään sopiva.

² Alumiini rakennelma

Selvitimme Anssin kanssa omien kontaktiverkostojemme kautta, mistä ja miten voisimme saada mahdollisimman edullisesti paljon uudenaikaista valokalustoa, jolla saa tehtyä näyttävää jälkeä.

Rahoitusta saadaksemme otimme yhteyksiä yrityksiin, joille olimme jo tehneet töitä. Ensimmäiseksi kysyimme Westlight Oy:n³ Juhan Westiltä mahdollisuuksia saada mediaserveri Hippotiser⁴ käyttöömmme. Esittelimme installaatioidean. Hän innostui siitä ja lupasi meille ilmaiseksi käyttöömmme sekä neljän että kahdeksan layerin mediaserverit. Tämä oli meille todellinen lottovoitto. Tämän jälkeen Anssi lähti käymään Helsingissä RMC:n⁵ toimitusjohtaja Timo Kainulaisen luona ja esitteli ideamme. Kainulainen innostui siitä ja sopi Anssin kanssa, että saisimme käyttöömmme kalustoa alennettuun hintaan. Kalustoon kuuluisi himmentimiä, liikkuvaa valokalustoa, rakennustarvikkeita, nostureita ja konventionaalisia heittämiä. Tarjous oli erittäin hyvä. Koko kaluston vuokrahinta olisi ollut todellisuudessa useita tuhansia euroja, mutta saisimme ne käyttöömmme omakustannehintaan niin sanottua nimellistä korvausta vastaan.

Itse otin yhteyttä Luminoso Oy:n⁶ Timo Saariseen. Myös hän lupasi lähteä mukaan. Timo lupasi erittäin hyvään tarjoushintaan liikkuvaa valoheitinkalustoa yhteensä 28 erilaista liikkuvaa heitintä. Kaluston vuokra olisi ollut normaalisti useita tuhansia euroja. Me saisimme ne 900 eurolla.

³ www.westlighting.com

⁴ www.green-hippo.com

⁵ www.rmcservices.fi

⁶ www.luminoso.fi

Seuraavaksi piti etsiä installaation kantava elementti, 12 metrin trussiympyrä. Otimme yhteyttä Moving Light Oy:n⁷ toimitusjohtaja Jyrki Peltoseen. Jyrki lupasi varata ympyrän käyttöömme, mutta hän ei luvannut alennusta. Joutuisimme maksamaan hänelle täyden hinnan, 950 euroa. Ympyrä oli kuitenkin tärkeimpiä elementtejä installaatioissa, joten vaihtoehtoja ei ollut ja varasimme ympyrän.

Valotehdas⁸ lupasi myös osallistua talkoisiin ja antaa konventionaalaisia ja muutamia liikkuvia heittämiä meille installaatioissa käytettäväksi.

Kun olimme saaneet alustavat sopimukset kalustosta tehtyä, menimme uudelleen käymään Tampere-talossa ja aloitimme neuvottelut salin vuokrahinnasta. Toivoimme, että Tampere-talo tulisi meitä hinnassa vastaan. He antoivat vähän alennusta, mutta vuokrahinta nousi silti kaikkine kuluineen yli kahteentuhanteen euroon. Kaiken kaikkiaan kustannuksia oli jo noin 5 000 euroa. Summa oli oppilastyöksi suuri, joten tiesimme, että meidän olisi esiteltävä idea todella vakuuttavasti koulun projektikokouksessa. Varasimme ajan projektikokoukseen.

4.1 Projektikokous

Ennen projektikokousta kävimme Anssin ja Eero Pölösen kanssa koulumme rahoituksesta vastaavan Kai Salosen luona keskustelemassa installaatioideasta. Kai Salonen innostui ideasta, mutta piti sitä kuitenkin mahdottomana toteuttaa suuren budjetin vuoksi. Hän sanoi, että voisimme

⁷ www.movinglight.fi

⁸ www.valotehdas.fi

tehdä installaation esimerkiksi koulumme kuvausstudioon, muuten koululla ei olisi varaa lähteä mukaan projektiin. Emme lannistuneet tästä, vaan päätimme hankkia lisää rahoitusta koulun ulkopuolelta. Laskimme Anssin kanssa, että jos koulu antaisi meille 2 000 euroa, saisimme muista lähteistä puuttuvan summa kasaan.

Projektikokouspäivänä menimme Anssin ja Timin kanssa koululle hyvissä ajoin hiomaan esitystämme kuntoon. Yllättäen opettajamme Eero Pölönen sanoi, että meidän pitäisi vielä ennen kokousta pitää palaveri Kai Salosen kanssa. Palaveri sovittiin kello yhdeksäksi. Projektikokouksen oli tarkoitus alkaa puoli yhdeltätoista. Kai Salonen sanoi, ettei koulu voinut antaa 2 000 euroa pelkkään projektiin. Projektiin piti sisällyttää myös kurseja, jos haluaisimme installaation onnistuvan.

Keksimme, että voisimme pitää koululla kurssin, jossa käsiteltäisiin mediaserveriä. Koulullamme ei ollut vielä koskaan pidetty aiheesta kurssia. Kai Salonen sanoi, että jos pitäisimme kurssin, rahoitus saataisiin järjestymään ja projekti voisi mennä läpi. Lupasimme, että voimme opettaa itse ilmaiseksi ja tuoda vieraileviksi opettajiksi Juhan Westin ja Pekka Martin. Näiden keskustelujen jälkeen menimme projektikokoukseen esittämään installaatiomme ja saimme raadin innostumaan ideasta. Koulu lupasi rahoitusta noin 2 000 euroa.

Tässä vaiheessa meiltä puuttui rahaa noin 3 000 euroa, joten aloimme etsiä lisäsponsoreita

4.2 Yhteistyökumppaneiden hankkiminen

Rahaa puuttui noin 3 000 euroa, joten aloimme miettiä erilaisten yritysten pyytämistä rahoittajiksi. Ensimmäisenä otimme yhteyttä Tampereen kulttuuritoimikuntaan⁹. Sovimme ajan presentaatiolle. Minä ja Timi Härkönen esittelimme Tampereen kulttuuritoimikunnalle projektin. Kulttuuritoimikunnan ihmiset pitivät ideastamme ja sanoivat ilmoittavansa viikon kuluessa, millaisella summalla he voivat tukea installaatiotamme. Saimme Tampereen kulttuuritoimikunnalta tuhannen euron avustuksen.

Budjetista puuttui enää vajaa parituhatta euroa. Aloimme soitella läpi mahdollisia yhteistyökumppaneita, joita installaatio voisi kiinnostaa. Listallamme olivat muun muassa Nokia, DNA ja Saunalahti. Niistä mikään ei näyttänyt meille vihreää valoa. Anssi keksi, että autot edustavat uusinta teknologiaa, kuten myös laitteet installaatiossamme. Päätimme lähestyä autoliikkeitä. Ensimmäisenä otimme yhteyttä Autotalo Laakkoseen¹⁰. Heidän ensireaktionsa oli yllättynyt, mutta saimme esitettyä asian niin, että pääsisimme palaveriin heidän kanssaan. Vedimme presentaation hallitun varmasti läpi. Olimme ehtineet esittää presentaatiota useita kertoja ja olimme saaneet itsevarmuutta esitykseen. Näin saimme heidät vakuutettua. Lupasimme Autotalo Laakkoselle mainostaa heitä esityksen käsiohjelmassa ja ottaa yhden heidän autoistaan esille installaation lounge-aulaan. Autotalo Laakkonen osallistui installaatioon 1 500 eurolla. Rahoituksemme alkoi olla kasassa, ja pystyimme siirtymään taiteellisen suunnitelman tekovaiheeseen.

⁹ www.tampere.fi/kulttuuri/asiakaspalvelu.html

¹⁰ www.laakkonen.fi

4.3 Kurssin toteuttaminen koululle

Tarkoituksena oli toteuttaa TTVO:lle koko neljän periodin mittainen kurssi, johon voisivat osallistua ensisijaisesti toisen ja kolmannen vuosikurssin valo-opiskelijat. Viimeiseen vaiheeseen oli tarkoitus ottaa myös ensimmäisen vuosikurssin valo-opiskelijoita. Kurssien nimet olivat valaistusestimatorin toimiminen D1542 ja D1543 sekä mediaserveri Hippotizerin käyttö, yhteensä yhdeksän opintopistettä. Kurssiin sisältyi alan uusimpaan liikkuvaan valokalustoon perehtymistä, sen asentamista ja kytkemistä. Kurssiin sisältyi myös vaativien teatteritekniisten ripustusvälineiden asennus, opastus ja käyttö. Kurssi aloitettiin teoreettisella osuudella, jossa käytiin läpi valosuunnitteluohjelmisto Wysiwyg¹¹ käyttö. Opetukseen kuului myös ennalta annettuja tehtäviä ja valokarttoihin tutustumista. Käytimme opetuksessa havaintomateriaalina dvd:itä ja kirjallisuutta. Kurssi toimi luovana jatkeena jo käydylle teatteritekniikan piirustuksen opintojaksolle, jossa opiskelijat olivat piirtäneet manuaalisesti valokarttoja. Kurssin teoriaosion jälkeen oppilailla oli tekniset valmiudet lukea piirustuksia ja valokarttoja sekä toteuttaa kyseisiin ohjelmistoihin ja tekniikoihin pohjautuvia suuren luokan valaistusteknisiä konsertteja ja teatteriesityksiä. Opetuksen käytäntöosuutta eli ääni-valoinstallaatio Kasvun suunnittelua ja demoamista varten olimme varanneet koulun kuvausstudion ajalle 24.4. – 19.5. 2006. Kurssi päättyi installaation rakentamiseen 20. – 25.5. 2006, sekä purkuun 29.5.2006.

¹¹ www.aclighting.com/products/wysiwyg/wysiwyg.htm

Mediaserveri Hippotizeria käsitelty kurssi sijoittui ajalle 8. – 12.4. 2006. Kävimme mediaserverin peruskäyttöä läpi Grand MA¹² valopöydän avulla. Koulun kuvausstudioissa pystyimme projisoimaan ja havainnollistamaan opitut asiat.

Valaistusmestari-kurssilla opettajina toimivat itseni lisäksi Anssi Hiukka ja Johan West. Mediaserveri Hippotizer -kurssin opettajina toimivat Johan West ja Pekka Martti sekä vastaavana opettajana Eero Pölönen.

5. Kasvun tekniset ratkaisut

Tässä luvussa käsittelen installaation teknisiä ratkaisuja valon ja videon operoinnin kautta.

5.1 Valo- ja äänikaluston hankkiminen

Minä ja Anssi aloimme kerätä kasaan valokalustoa installaatioon jo ennen joulua 2006. Teimme varovaisia tiedusteluja työnantajillemme ja erilaisille valoalan yrityksille. Kysyimme yritysten mielipidettään tällaisesta taideinstallaatiosta. Installaation tarkoitus ei ollut kerätä lipputuloja, siis rahaa. Sen sijaan halusimme tarjota yleisölle erilaisen, mielenkiintoisen, ehkä jopa tajunnan räjäyttävän kokemuksen. Eri valoyritysten johtajat olivat hyvin myönteisiä. Heidän innostuksensa valoi uskoa myös meihin tekijöihin. Meille jäi vastuu ison rahasumman kasaamisesta tavalla tai toisella.

¹² www.malighting.com

Hyödynsimme suhteitamme ja saimme kasaan näyttävän kaluston eri valo- ja videotykkifirmoilta.

Saimme valokalustoa ja rakennustarvikkeita, nostimia, videotykkeitä ja mediaservereitä kaikilta alan suurimmilta yrityksiltä. Yllätyimme iloisesti siitä, miten paljon ihmisistä löytyi talkoohenkeä. Valoalan yrityksen tarkoituksena on kuitenkin tuottaa rahaa. Tuottamattomalla taiteellakin on siis toivoa. On mahdollista tehdä asioita vain halusta tuottaa ihmisille mielihyvää ja herättää ajatuksia.

5.2 Videomateriaalin ja still- kuvien kerääminen

Päätimme yhdessä Anssi Hiukan kanssa heti alussa, että liikkuvan ja still-kuvien pitää olla täysin omaa materiaaliamme. Haimme molemmille lainaan mini-dv- videokamerat koulumme av-kioskista koko kevätlukukaudeksi. Aloimme kuvata säännöllisesti mitä erilaisimmissa paikoissa. Kuvasimme muun muassa koulumme takana olleella rakennustyömaalla. Kysyimme rakennusmestarilta luvan kuvata nostokurjessa. Kiipesimme Anssin kanssa nostokurkeen ja kuvasimme noin kolme tuntia pakkasessa erilaisia maisemakuvia ja itse kurkea. Kävimme myös romuttamolla, valumossa, metsäoppilaitoksen puunkadossa ja Särkänniemen huvipuistossa. Otimme näistä kaikista liikkuvaa kuvaa ja still-kuvia. Ääni-opiskelijat äänittivät erilaisia äänimaisemia kyseisissä paikoissa. Video-materiaalimme leikkasi Jarno Harmaala. Hän teki erittäin pitkän työn ja istui useita viikkoja leikkaamossa. Saimme materiaalia kasaan useita mini-dv-kasetteja sekä tuhansia still-kuvia, joten valinnanvaraa oli runsaasti.

5.3 Valokaluston lopullinen koko

Valokaluston määrä eli paljon ennen lopullista muotoaan. Valokaluston lopullinen määrä selvisi vasta vähän ennen rakennuspäiviä. Valokaluston kokonaisuudessa näet (liite 2: tekninen liite)

5.4 Valokartan piirtäminen ja valopöydän operointi

Lähdimme hahmottelemaan valokarttaa tilaan Wysiwyg-ohjelmiston avulla. Tallensimme Sorsapuistosalin tarkat mitat ohjelmaan ja aloimme kartoittaa mahdollisia paikkoja heittimille, alumiinille ja screeneille. Hyvin pian saimme päätettyä 12 metrin trussiympyrän paikan. Heti ympyrän paikan varmistuttua pääsimme suunnittelemaan muuta kokonaisuutta. Saimme tehtyä valokartan valmiiksi melko nopeasti. Seuraava vaihe oli suunnata kohti Lahtea Timo Saarisen luo Luminoso Oy:n tiloihin.

Valopöydän alustavan operoinnin suoritimme Luminoso Oy:n Wysiwyg studion tiloissa. Lähdimme kouluttamme matkaan Grand MA kyydissämme. Päästyämme Lahteen aloimme asentaa Wysiwyg- yhteyttä Grand MA:han. Tässä oli ongelmia. Emme saaneet pöytää yhteyteen Wysiwygin kanssa. Timo Saarinen ehdotti valopöydän vaihtoa Chamsysiin¹³. Pidimme vaihtoa ainoana oikeana ratkaisuna, jotta saisimme edes jotain valmiiksi ennen

¹³ /www.chamsys.co.uk

Sorsapuistosaliin siirtymistä. Jäin Lahteen ohjelmoimaan installaatiota kolmeksi päiväksi. Sain tehty perusrungon valmiiksi. Kun Sorsapuistosali oli saatu rakennettua valmiiksi, huomasin, ettei monikaan valosuunnittelutilanne toiminut tilassa. Näin ollen lopullinen ohjelmointi tapahtui pääosin vasta paikan päällä Sorsapuistosalissa. Ennakkosuunnittelu ei ollut kuitenkaan turhaa, sillä suurin osa itse ideoista oli käyttökelpoisia. Ne piti vain rakentaa uudestaan. Hahmotelmia tilasta voit katsoa (liite 1)

5.5 Tanssijoiden mukaan tuleminen

Mietimme Anssin kanssa suunnittelun alkuvaiheessa, olisiko hyvä saada jotain ihmisiä esiintymään installaatioon. Pelkkänä teknisenä esityksenä puolituntinen olisi voinut olla puuduttava. Kysyimme, kiinnostaisiko tanssintaharrastaja Katja Muttilaista lähteä mukaan hankkeeseemme. Hän lupasi auttaa meitä ja toimi tanssijoiden koordinaattorina. Katja antoi meille koreografi Anniina Kumpuniemen yhteistiedot. Otimme häneen yhteyttä heti ja sovimme tapaamisesta. Esittelimme Anniinalle idean ja kerroimme, minkä tyylistä tanssiesitystä toivoisimme installaatioon. Anniina innostui ideasta heti ja suostui koreografiksi.

Saimme Anniinalta yhteystietoja mahdollisesti kiinnostuneille tanssijoille. Otimme yhteyttä Pirkanmaan tanssiopistossa opiskelemaan Netta Salosaareen ja sovimme tulevamme esittelemään installaatiota heidän koululleen. Salosaari innostui projektista. Saimme nopeasti kokoon viisihenkisen tanssiryhmän. Siihen kuuluivat Netta Salonsaari, Salla Juntunen, Linda

Kukko, Emmi Paavola ja Eliisa Erävalo.

Koreografina toimi Anniina Kumpuniemi ja tanssijoiden koordinaattorina Katja Muttilainen.

5.6 Rakentaminen Tampere-talossa

Aloitimme rakentamisen Sorsapuistosalissa 21.5.2006. Tunnelma oli rakennusvaiheessa hyvä. Työryhmät toimivat ja jokainen tiesi oman tehtävänsä. Vähitellen saimme asennettua nostimet oikeisiin ripustuspisteisiin ja aloimme kasata trussilinjoja eri pisteiden ympärille.

Samalla opastimme Anssin kanssa nuorempia opiskelijoita perusasioissa, eli miten trussilinjat liinoitetaan ja miten kaikki tehdään turvallisesti.

Rakentaminen jatkui aina 25.5. asti. Olimme ennakkosuunnitelmissa ajatelleet, ettei rakentaminen veisi näin paljon aikaa. Teimme erittäin pitkiä päiviä Anssin ja Kai Halmeen kanssa. Kai vastasi installaation mediaserverin operoinnista. Kaikki saatiin lopullisesti valmiiksi 26.5. aamupäivällä ja pääsimme tekemään kunnon kenraaliharjoituksen. Rakentamisvaiheessa ei eteen tullut suuria ongelmia. Jouduimme kuitenkin rajaamaan esityksen yleisöalueen 12 metrin trussiympyrän sisään. Olimme ratkaisuun tyytyväisiä.

6. Valmis installaatio

6.1 Mikä Kasvu on

Kasvun idea oli toteuttaa vuorovaikutuksessa ääniopiskelijoiden kanssa noin 30 minuutin mittainen valon ja äänen vuoropuhelu. Valo käsitti myös liikkuvan kuvan projisoinnin erilaisille materiaaleille. Ääni koostuisi erilaisista äänimaisemista ja musiikista.

Valo ja ääni ovat sellaisenaan abstrakteja elementtejä. Lähtökohtana oli ajatus sulauttaa nämä abstraktit elementit saumattomasti toisiinsa. Tavoite oli tuottaa vuorovaikutteisesti uutta sisältöä, uusia näkökulmia sekä tajunnanvirtaa (ajatusyhteyksiä).

Lähdimme liikkeelle jakamalla 30-minuuttisen kuuteen eri osioon. Suunnitteluvaiheessa ajattelimme, että valo ja ääni tuottaisivat vuorotellen osuuden käsikirjoituksesta.

Idea oli hyvä, mutta käytännössä työskentely ei sujunut ihan suunnitelman mukaan. Se idea kuitenkin pystyttiin myös toteuttamaan, että toisen elementin antamat virikkeet antavat syyn toisen reaktioon tai toimintaan. Valo ja ääni tuovat molemmat oman näkökulmansa tunnelmaan ja tapahtumiin.

Valon ja äänen piti siis tukea, lisätä tai kyseenalaistaa toistensa toimintaa. Osiot piti yhdistää jo ennakkosuunnitteluvaiheessa tehdyn käsikirjoituksen pohjalta. Tässä emme kuitenkaan täysin onnistuneet omien ja ääniopiskelijoiden kiireiden takia.

Emme halunneet esitykseen ja käsikirjoitukseen puhuttua tekstiä ja näyttelijöitä. Uskoimme pystyvämme välittämään elämyksen, tunnelmat ja kielikuvat valon ja äänen voimalla.

Kasvu käsitetään sanana usein hitaaksi liikkeeksi ylöspäin, lisääntymiseksi. Installaatioissa oli tarkoitus tutkia ylöspäin suuntautuvan liikkeen ilmaistamista erilaisten valojen, videoiden, kuvien ja ääni-maisemien avulla. Tarkoituksena oli luoda kasvun käsitettä kriittisestikin tutkiva elämys.

Minä ja Anssi teimme käsikirjoituksen, joka seuraa saksalaisen teatteritutkija Gustav Freytagin¹⁴ klassisen draaman mallia. Installaatio käynnistyi esittelyjaksolla lounge-tilassa. Siellä tunnelmaa loi kohottava musiikki. Sieltä yleisö siirtyi puukäytävää pitkin 12-metriseen trussiympyrän sisään joka oli hallaharsolla suljettu, sisältä ei siis nähnyt ulkopuolelle.

Toisessa vaiheessa synnyttiin ristiriita. Sen loivat sahaava ja kirskuva ääni ja ympyrän sisällä alkanut valojen juoksu. Ympyrän muodostaneeseen hallaharsokankaaseen projisoitiin kaatuvia ja nousevia puita. Taustalla kuului moottorisahojen ääntä. Tätä kohtausta seurasi seesteinen kuva jäätiköstä. Valot muuttuivat samalla lämpimistä kylmiin sävyihin ja stabiiliin tilanteeseen. Seuraavaksi jäätikkö muuttui strobolla tehdyllä salamaniskulla vellovaksi mereksi. Äänimaailma mukaili koko ajan tapahtumia.

Kolmas vaihe oli kehittäminen. Vellovasta merestä katsojan huomio kiinnitettiin ympyrän vasempaan reunaan. Harsokankaat tipahtivat ja tila avautui katsojille uudenaikaisena ja avarana. Katsojan katse ohjattiin salin vasempaan

¹⁴ http://fi.wikipedia.org/wiki/Juoni#Freytagin_malli

laitaan ja äänimaisemat vaihtuivat musiikiksi. Salin vasemmassa laidassa kävimme valon ja kuvan vuoropuhelua tunnelmaltaan hektisessä osiossa.

Neljäs vaihe oli kriisi tai kliimaksi. Paljastimme katsojille taas uuden ulottuvuuden salista: isot projisointipinnat olivat suoraan katsojan edessä. Opastimme yleisön huomion tähän suuntaan hitaasti alhaalta kattoon kääntyneillä lampuilla. Eteen avautuivat koko salin halkaisseet projisointiseinät. Valo ja kuva vuorottelivat ja taistelivat seinillä. Seuraava käänne muutti installaation suunnan täysin päinvastaiseksi. Hektinen tunnelma seestyi. Koko sali värjättiin valoilla syvän siniseksi. Musiikki muuntui rauhalliseksi kitaratunnelmoinniksi. Vasemmanpuoleinen projisointikangas laskeutui alaspäin ja sen takaa paljastui pienempi ympyrä. Tanssijat oli nostettu roikkumaan siitä. Kaksi tanssijaa roikkui köysissä ja teki sulavia, hitaita liikkeitä. Lopuksi he kiipesivät ympyrän sivuja pitkin toistensa luo ja suutelivat. Projisointiverho lähti nousemaan uudelleen ylös. Kun se pääsi ylös saakka, valoilla tehtiin black out eli musta hetki. Musta hetki päätti hienolla tavalla kauniin ja rauhallisen tunnelmoinnin. Se myös nitoi yhteen edellisen osioitten hektisen meiningin. Tästä saimme hyvän syyn siirtyä loppuratkaisuun.

Viidennessä osassa saavuttiin loppuratkaisuun. Mustan hetken jälkeen katsojien huomio kiinnitettiin salin oikeaan reunaan, jonne ilmestyi silhuettikuvana tanssijoita projisointikankaalle. Tämän jälkeen oikealta puolelta salia rullasi esiin tanssilava, johon mallinnäköisiksi puetut ja meikatut tanssijanaiset tulivat tanssimaan. Koreografia ironisoi nykyaikaa, muotimaailman kylmyyttä ja bisneksen kovuutta. Tässä vaiheessa Kasvussa

oli kuljettu ihmiskunnan historia entisajasta nykyiseen kiireiseen maailmaan, jossa rakkaus ja humaanius hukkuvat usein kiireen ja tehokkuuden keskelle.

Tanssilava katosi. Isot Tungsten Arri -valaisimet sokaisivat savun täyttämän salin. Tanssijat jäivät silhueteiksi projisointikankaille. Tämän jälkeen kankaat alkoivat laskea. Niiden takaa paljastui iso mole-seinä, joka sokaisi katsojat.

Lopuksi mole-seinä laskeutui, verhot nousivat ja kaikista liikkuvista heittimistä lähetetty punainen strobovalo pyyhki ympäri salia.

Lopputilanne kuvasi maailman romahtamista jonain päivänä. Silloin kaikki kiire vihdoon loppuu. Toivottavasti yleisö koki lopun mielenkiintoisena, ehkä myös hämmentävänä ja ajatuksia herättävänä. Valot sammuiivat ja syttyivät uudelleen näyttäen katsojille suuntaa ulos installaatiosta. Näin kulki Kasvu. Se täytti mielestämme klassisen draaman mallin.

Kasvun idea oli myös tutkia tekniikkaa. Äänen osalta tarkoitus oli päästä pois yleisestä käytännöstä tehdä ääni-ilmaisua vain horisontaalisesti. Halusimme tehdä vertikaalista, ylös-alas-suunnassa tapahtuvaa ääni-ilmaisua. Mottona oli, että äänen pitää liikkua, kasvaa, pudota ja ympyröidä. Tähän päästiin käyttämällä useita kaiuttimia, tekemällä paljon kokeita ja miksaamalla useita tunteja. Suurin osa äänistä nauhoitettiin itse eli autenttista ääntä oli paljon.

Tutkimme myös liikkuvan valon ja äänen yhdistämistä. Käytännössä tämä tarkoitti levymäisiä kaiuttimia, joihin pystyimme heijastamaan valoa. Emme pystyneet toteuttamaan kaikkia näkemyksiämme, mutta lopputulos oli silti hyvä.

Valolla tavoittelimme abstraktia ja vaikuttavaa elämystä. Installaation tuli olla tekniikaltaan ja toteutukseltaan vaativa. Tässä onnistuimme mielestämme hyvin ja saimme varmasti myös yleisön vakuutettua tästä.

6.2 Visuaalinen ilme

Pohdimme Anssin kanssa pitkään sitä, miten saisimme koko tilan parhaalla mahdollisella tavalla käyttöömmek. Päätimme, että visuaalinen ilme olisi vuoropuhelua valon ja projisointimateriaalien kanssa. Rakensimme tilaan useita eri projisointipintoja. Heijastimme niille vuorotellen valoa ja kuvaa. Tätä vuoropuhelua käytiin käytännössä koko installaation ajan. Vain loppukohtauksessa ei ollut lainkaan videokuvaa, pelkästään blindereiden heijastamaa valoa. Yleiseen visuaaliseen ilmeeseen olen tyytyväinen.

Myös installaatio kasvoi ja muuttui teemansa mukaan esitys esitykseltä. Joka näytöksen jälkeen meillä oli tunne, että se oli sujunut aikaisempaa paremmin. Tämä oli myös odotettavissa, koska teimme valoa ja kuvaa livenä esitystilanteessa. Näin ollen esityksen tekninen suoritus sujui kerta kerralta paremmin. Ilman toistoja ei kukaan pysty suoriutumaan täydellisesti livenä tehdystä valosuunnittelusta.

Olen tyytyväinen myös värimaailmaan. Siinä vuoroteltiin seesteisestä rauhallisesta tunnelmasta aika voimakkaisiin ja runsaisiin väri- ja gobo-ilotulituksiin. Ennen lopun huipennusta oli lyhyt rauhallinen ja pimeä hetki. Kokonaisuudessaan visuaalinen ilme oli mielestäni perusteltu ja suunniteltu

huolella. Luulen myös yleisön kokeneen erikoisia värähtelyjä kehossaan ja mielessään valon, kuvan, äänen ja tanssin harmoniassa.

6.3 Mitä olisin tehnyt toisin

Jos olisin voinut tehdä jotain toisin, olisin suunnitellut ajankäyttöä paremmin.

Oli todella raskasta pitää suunnittelun alkuvaiheessa kaikkia lankoja

käsissä yhtä aikaa. Kävimme Anssin kanssa jatkuvasti koulun ulkopuolella myös muissa töissä. Tämä verotti jaksamistamme. Päivät venyivätkin monesti yöhön saakka. Onneksi valitsimme Timin tuottajan töihin, ja pystymme pikkuhiljaa alkamaan jakaa tehtäviä.

Materiaalia kuvasimme selvästi liikaa. Emme olleet ennakoineet kuvan leikkaamisen vievän niin paljon aikaa. Myös valokuvien käsittely vei aikaa odotettua enemmän.

Ääni-opiskelijoiden kanssa oli pieniä erimielisyyksiä installaation sisällöstä. Ääni-opiskelijat eivät mielestäni ymmärtäneet kunnolla työn alussa Kasvun pääideaa. He luulivat meidän tekevän täysin erilaista ilmaisua kuin mitä itse tavoittelimme. He eivät myöskään ymmärtäneet tanssijoiden tarkoitusta teoksessa.

Kun olimme saaneet rakennettua Sorsapuistosalin valmiiksi, ääni-opiskelijat ymmärsivät paremmin, mitä oikeastaan olimme tekemässä ja millaista sisältöä ja lopputulosta tavoiteltiin. Aikaisemmissa palavereissamme emme olleet jostain syystä päässeet kunnolliseen keskusteluyhteyteen siitä, mikä on Kasvun sisältö ja tavoite. Loppujen lopuksi olin kuitenkin erittäin tyytyväinen Kasvun äänimaailmaan. Ääni-opiskelijat tekivät kovan työn.

Lordin euroviisuvoitto sekoitti omalta osaltaan ajankäyttöämme. En ollut missään vaiheessa osannut ennakoida voittoa ja sitä seuranneita tapahtumia, kuten suurta kansanjuhlaa ja konserttia. Lordin kansanjuhlat pidettiin Kauppatorilla perjantaina 26.5. 2006. Tämä tarkoitti sitä, että jouduin lähtemään suoraan torstain installaation esitysten jälkeen Helsinkiin ohjelmoimaan perjantain konserttia.

Vietin yön vesisateessa Kauppatorilla ohjelmoimassa valopöytää. Ehdin nukkua kaksi tuntia.

Aamulla kahdeksalta lähdin junalla kohti Tamperetta. Ehdin olemaan mukana kahdessa perjantaipäivän esityksessä. Sen jälkeen suuntasin taas Helsinkiin tekemään Lordin juhlakonsertin.

Kaikkea kummallista ja odottamatonta ehti sattua installaation suunnittelun ja toteutuksen aikana. Raskaasta työtaakasta huolimatta olin erittäin tyytyväinen saadessani olla mukana suunnittelemassa hienoa ja erilaista opinnäytetyötä. Opin paljon tuottamisen vaikeudesta. Ei ole helppoa kerätä rahaa tyhjästä ja perustella vakuuttavasti sitä, miksi kannattaa tehdä taidetapahtuma, joka ei tuota mitään.

Myös kaluston ja tilan puolesta installaatio oli mielenkiintoinen ja opettavainen. En ollut ennen Kasvua suunnitellut yhtä massiivista kokonaisuutta. Projekti opetti minua hahmottamaan ison tilan vaikeuden ja haasteet. Voin sanoa olevani parempi valosuunnittelija kaiken kokemani jälkeen. Siitä en voi kiittää tukijoitani, sponsoreita ja työryhmää tarpeeksi. Kasvu oli kokonaisvaltainen työ, josta ei voi olla minulle tulevaisuudessa muuta kuin hyöty

7. Lähdeluettelo

http://fi.wikipedia.org/wiki/Juoni#Freytagin_malli (luettu 15.4.2007)

Liitteet

liite 1 dvd - levy

- kuvakollaasi koko tapahtumasta

- pääsylippu

- installaation käsiohjelma

- kutsu

- Wysiwyg hahmotelmia tilasta

liite 2 : tekninen liite

High end cyber light, 8 kpl¹⁵

Robe color wash 250, 4 kpl¹⁶

Martin¹⁷ wash 300, 14 kpl

Martin 700 spot extendet 10 kpl

¹⁵ www.highend.com

¹⁶ www.robe.cz

¹⁷ www.martin.com

Martin 2000 wash 8 kpl

Varilite¹⁸ VK 1000 tungsten 2 kpl

Varilite 2000 spot 8 kpl

Varilite VL 2500 spot 6 kpl

Konventionaaliset heittimet olivat:

8 mole blinder¹⁹ 15 kpl

4 mole blinder 12 kpl

par 64 1000w 60 kpl

¹⁸ www.varilite.com

¹⁹ www.thomann.de/fi/stairville_blinder_4lite.htm